

ДВОИЧНИ ФУНКЦИИ

- **Дефиниция:** Функция $f(x_1, \dots, x_n)$ дефинирана в множеството $B^n = \{0,1\}^n$ и приемаща стойности в множеството $B = \{0,1\}$ се нарича **двоична (булева) функция**.

x_1	x_2	...	x_{n-1}	x_n	$f(x_1, x_2, \dots, x_{n-1}, x_n)$
0	0	...	0	0	$f(0, 0, \dots, 0, 0)$
0	0	...	0	1	$f(0, 0, \dots, 0, 1)$
0	0	...	1	0	$f(0, 0, \dots, 1, 0)$
...	...	...	...	...	...
1	1	...	1	1	$f(1, 1, \dots, 1, 1)$

- **Дефиниция:** Множеството на всички двоични функции ще означаваме с P_2 .

Броят на различните n -торки $(x_1, \dots, x_n)$ е 2^n . Тогава е в сила $|P_2| = 2^{2^n}$.

Таблица на всички двоични функции на една променлива

x_1	0	x_1	$\overline{x_1}$	1
0	0	0	1	1
1	0	1	0	1
	константа		отрицание	константа

Таблица на всички двоични функции на две променливи

x_1	x_2	0	.		x_1		x_2	+	$\vee$	$\downarrow$	$\leftrightarrow$	$\overline{x_2}$		$\overline{x_1}$	$\rightarrow$	$ $	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1
1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1
1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
		константа 0	конюнкция					сума по модул 2	дизюнкция	стрелка на Пирс	еквиваленция	отрицание		отрицание	импликация	черта на Шефер	константа 1

Задачи:

Задача 1. Пресметнете следните изрази

$$x_1 \cdot 0 =$$

$$x_1 \vee 0 =$$

$$x_1 + 0 =$$

$$x_1 \cdot 1 =$$

$$x_1 \vee 1 =$$

$$x_1 + 1 =$$

$$x_1 \cdot x_1 =$$

$$x_1 \vee x_1 =$$

$$x_1 + x_1 =$$

$$\overline{x_1 \cdot x_1} =$$

$$x_1 \vee \overline{x_1} =$$

$$x_1 + \overline{x_1} =$$

Задача 2. Докажете законите на ДеМорган

$$1) \quad \overline{x_1 \cdot x_2} = \overline{x_1} \vee \overline{x_2}$$

$$2) \quad \overline{x_1 \vee x_2} = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2}$$

Някои свойства:

$$x_1 \cdot x_2 = x_2 \cdot x_1$$

$$x_1 \vee x_2 = x_2 \vee x_1$$

$$x_1 + x_2 = x_2 + x_1$$

$$x_1 \cdot (x_2 \cdot x_3) = (x_1 \cdot x_2) \cdot x_3$$

$$x_1 \vee (x_2 \vee x_3) = (x_1 \vee x_2) \vee x_3$$

$$x_1 + (x_2 + x_3) = (x_1 + x_2) + x_3$$

$$x_1 \cdot (x_2 \vee x_3) = (x_1 \cdot x_2) \vee (x_1 \cdot x_3)$$

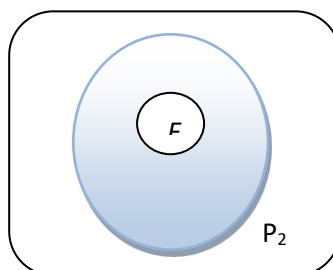
$$x_1 \cdot (x_2 + x_3) = (x_1 \cdot x_2) + (x_1 \cdot x_3)$$

Приоритет при изчисляване на изрази с двоични функции

- Скоби
- Отрицание
- Конюнкция
- Дизюнкция и сума по модул 2
- Останалите двоични функции

➤ **Дефиниция:** На всяка формула по естествен начин се съпоставя една единствена двоична функция и казваме, че формулата реализира тази функция.

➤ **Дефиниция:** Нека F е множество от двоични функции. Множеството от всички функции, които можем да реализираме чрез формули над F се нарича **затворена обвивка** и бележим с $[F]$.

Пример: Определете затворената обвивка на множеството $F = \{., -\}$.

Пълни множества от двоични функции

➤ **Дефиниция:** Множеството от двоични функции F е **пълно** тогава и само тогава, когато $[F] = P_2$, т.е. всяка двоична функция се реализира с формула над F .

Теорема на Бул: Множеството $F = \{\bullet, \vee, -\}$ е пълно.

Нека $f(x_1, \dots, x_n)$ е произволна двоична функция, различна от 0. Означаваме

$$x^\alpha = \begin{cases} \bar{x}, & \alpha = 0 \\ x, & \alpha = 1 \end{cases}$$

Не е трудно да се види, че $x^\alpha = 1$ тогава и само тогава, когато $x = \alpha$. Следователно

$$f(x_1, \dots, x_n) = \bigvee_{f(\alpha_1, \dots, \alpha_n)=1} x_1^{\alpha_1} \dots x_n^{\alpha_n},$$

където дизюнкция се взема по всички n -торки $\langle \alpha_1, \dots, \alpha_n \rangle$ за които $f(\alpha_1, \dots, \alpha_n) = 1$.

Задачи:

Задача 1 Постройте формула над множеството $F = \{\bullet, \vee, -\}$, която да реализира функцията зададена чрез следната таблица.

x_1	x_2	x_3	f
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	1

Задача 2 Постройте формула над множеството $F = \{\bullet, \vee, -\}$, която да реализира функциите зададени чрез следната таблица.

x_1	x_2	x_3	f_1	f_2	f_3
0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	1
0	1	0	0	1	0
0	1	1	1	1	0
1	0	0	0	0	1
1	0	1	0	1	0
1	1	0	1	0	0
1	1	1	0	0	1

Задача 3. Постройте формула над множеството $F = \{\cdot, \vee, -\}$, която да реализира функцията $f = (x_1 + x_2) \cdot \overline{x_3}$.

Теорема: Нека са дадени две множества от двоични функции $F = \{f_1, f_2, \dots\}$ и $G = \{g_1, g_2, \dots\}$ при това F **пълно множество**. Множеството G е пълно тогава и само тогава, когато $\forall f_i \in F \Rightarrow f_i \in [G]$, т.е. когато може да се представи като формула над G .

Задача 4. Докажете, че следните множества са пълни:

1) $G = \{\cdot, -\}$	2) $G = \{\vee, -\}$
3) $G = \{\downarrow\}$	4) $G = \{ \}$
5) $G = \{\cdot, +, 1\}$	6) $G = \{\cdot, \vee\}$

Полином на Жегалкин

➤ **Дефиниция:** Израз от вида $x_1, \dots, x_n$ без повтарящи се множители се нарича **елементарна конюнкция**.

Забележка: Понеже $x_1 \cdot x_1 = x_1$, то всяка конюнкция можем да я направим елементарна

$$x_1 x_2 x_3 x_2 = x_1 x_2 x_3$$

➤ **Дефиниция:** Сума от вида $E_1 + E_2 + \dots + E_k$ без повтарящи се събираеми се нарича полином на Жегалкин и

$$E := \begin{cases} \text{елементарна конюнкция} \\ 1 \end{cases}$$

Забележка: Понеже $x_1 + x_1 = 0$, то всяка сума от елементарни конюнкции и 1 става полином на Жегалкин чрез зачертаване на повтарящите се събираеми

$$E_1 + E_2 + E_3 + E_2 = E_1 + E_3$$

Задача 1. Намерете полинома на Жегалкин за следната функция

x_1	x_2	f
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Задача 2. Намерете полинома на Жегалкин за следните функции

а)

x_1	x_2	x_3	f_1
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	0
0	1	1	0
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	1

б)

x_1	x_2	x_3	f_2
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	0

Теорема на Жегалкин: Всяка двоична функция се представя точно с един полином на Жегалкин.

Затворени множества

- **Дефиниция:** Едно множество F се нарича **затворено**, ако $[F] = F$.
- **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ **запазва нулата**, ако $f(0, \dots, 0) = 0$.
Множеството от всички функции, запазващи нулата означаваме с T_0 .
- **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ **запазва единицата**, ако $f(1, \dots, 1) = 1$.
Множеството от всички функции, запазващи единицата означаваме с T_1 .
- **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f^*(x_1, \dots, x_n)$ е **двойнствена** на функцията $f(x_1, \dots, x_n)$, ако

$$f^*(x_1, \dots, x_n) = \overline{f(\overline{x_1}, \dots, \overline{x_n})}$$

Задача 1. Намерете деойнствените на следните функции

x_1	x_2	x_3	f_1	f_2	f_3
0	0	0	0	1	0
0	0	1	1	1	1
0	1	0	0	0	0
0	1	1	1	1	0
1	0	0	1	0	1
1	0	1	0	1	1
1	1	0	1	1	0
1	1	1	1	1	1

Теорема: $(f^*)^* = f$

Някои основни двойки функция и нейната двойственна функция.

f	0	1	x	$\bar{x}$	$x \cdot y$	$x \vee y$	$x + y$	$x \leftrightarrow y$	$x y$	$x \downarrow y$
f^*	1	0	x	$\bar{x}$	$x \vee y$	$x \cdot y$	$x \leftrightarrow y$	$x + y$	$x \downarrow y$	$x y$

➤ **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ е **самодвойствена**, ако $f = f^*$.

Множеството от всички самодвойствени функции означаваме с **S**.

Задача 2. Проверете дали функцията е самодвойствена

x_1	x_2	x_3	f
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

Нека $\alpha = (a_1, \dots, a_n)$ и $\beta = (b_1, \dots, b_n)$ са две произволни n -торки от 0 и 1.

➤ **Дефиниция:** Казваме, че α **предхожда** β и означаваме $\alpha \prec \beta$, ако са изпълнени следните неравенства

$$a_1 \leq b_1, a_2 \leq b_2, \dots, a_n \leq b_n.$$

➤ **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ е **монотонна**, ако от $\alpha \prec \beta$ следва, че функцията $f(\alpha) \leq f(\beta)$. Множеството от всички монотонни функции означаваме с **M**.

Задача 1. Проверете дали е монотонна следната функция

x_1	x_2	f
0	0	0
0	1	0
1	0	1
1	1	1

Задача 2. Проверете кои от следните функции са монотонни и кои не:

$$\bar{x}_1, \bar{x}_1 \cdot x_1, x_1 \cdot x_2, x_1 + x_2, x_1 \vee x_2, x_1 \leftrightarrow x_2$$

- **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ е **линейна**, ако тя има линейен полином на Жегалкин, т.е. f може да се представи като

$$f(x_1, x_2, \dots, x_n) = a_n x_n + a_{n-1} x_{n-1} + \dots + a_1 x_1 + a_0,$$

където от $a_i \in \{0, 1\}$. Множеството от всички линейни функции означаваме с **L**.

Теорема: Множествата **T₀**, **T₁**, **S**, **M** и **L** са затворени множества.

Теорема на Пост-Яблонски

Теорема: Множеството **F** е пълно тогава и само тогава, когато

$$F \not\subseteq T_0, T_1, S, M, L.$$

Задача 1. Проверете кои от следните множества са пълни и кои не:

а) $F_1 = \{f_1, f_2, f_3\}$

x_1	x_2	x_3	f_1	f_2	f_3
0	0	0	0	1	1
0	0	1	1	1	0
0	1	0	0	0	0
0	1	1	1	0	0
1	0	0	0	1	0
1	0	1	1	1	1
1	1	0	0	0	1
1	1	1	1	0	0

б) $F_2 = \{f_1, f_2, f_3\}$

x_1	x_2	x_3	f_1	f_2	f_3
0	0	0	1	1	1
0	0	1	0	1	0
0	1	0	1	1	0
0	1	1	0	1	0
1	0	0	1	0	0
1	0	1	0	0	0
1	1	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

в) $F_3 = \{0, 1, x_1 x_2 + 1\}$

г) $F_4 = \{0, 1, x_1 x_2\}$

д) $F_5 = \{\overline{x_1}, x_1 + x_2 + x_3\}$

е) $F_6 = \{0, \overline{x_1}\}$

ж) $F_7 = \{0, \overline{x_1 x_2}\}$ - пълно

➤ **Дефиниция:** Казваме, че функцията $f(x_1, \dots, x_n)$ е **шеферова**, ако множеството $\{f\}$ е пълно и $f \notin T_0 \cup T_1 \cup S$.

Задача 2 За кои стойности на n функцията е шеферова

$$f = x_1 x_2 + x_2 x_3 + \dots + x_n x_1 + 1$$

Допълнителни задачи:

Задача 1. Постройте формула над множеството $F = \{\cdot, \vee, -\}$, която да реализира функциите:

1) $f = (\overline{x_1} x_2 + x_3) \cdot (x_1 x_3 \rightarrow x_2)$;

2) $f = (x_1 \vee x_2) \rightarrow x_3$

Задача 2. Намерете полинома на Жегалкин за следните функции

а) $f = x_1 \rightarrow x_2$

б) $f = x_1 x_2 \vee x_1 x_3 \vee x_2 x_3$

в) $f = x_1 (x_1 \vee \overline{x_3})$

г) $f = (x_1 \downarrow x_2) | (x_2 \downarrow x_3)$

д)

x_1	x_2	x_3	f	g
0	0	0	1	0
0	0	1	0	1
0	1	0	0	1
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	1	0
1	1	0	1	1
1	1	1	0	1

Задача 3. Пълна ли е системата от двоични функции:

1) $A = \{xy, x \vee y, x + y, xy \vee yz \vee zx\}$;

2) $A = \{xy, x \vee y, x + y + z + 1\}$;

3) $A = \{1, \overline{x}, x(y \leftrightarrow z) + \overline{x}(y + z), x \leftrightarrow y\}$;

4) $A = \{0, \overline{x}, x(y + z) + yz\}$;

$$5) A = \{\bar{x}, x(x \leftrightarrow z) \leftrightarrow (y \vee z), x + y + z\};$$

$$6) A = \{\bar{x}, x(y \leftrightarrow z) \leftrightarrow yz, x + y + z\}$$

Задача 3. За кои стойности на n функцията е шеферова

$$1) f(\tilde{x}^n) = 1 \oplus x_1 x_2 \oplus \dots \oplus x_i x_{i+1} \oplus \dots \oplus x_{n-1} x_n \oplus x_n x_1;$$

$$2) f(\tilde{x}^n) = 1 \oplus x_1 x_2 \oplus \dots \oplus x_i x_{i+1} \oplus \dots \oplus x_{n-1} x_n;$$

$$3) f(\tilde{x}^n) = \bigvee_{1 \leq i < j \leq n} \bar{x}_i \bar{x}_j; \quad 4^*) f(\tilde{x}^n) = 1 \oplus \sum_{1 \leq i < j \leq n} x_i x_j;$$

$$5) f(\tilde{x}^n) = \bigvee_{1 \leq i_1 < \dots < i_{\lfloor n/2 \rfloor} \leq n} \bar{x}_{i_1} \bar{x}_{i_2} \dots \bar{x}_{i_{\lfloor n/2 \rfloor}};$$